

Шеста интерфакултетска конференција (Љубљана, 26—29 јуни 1955). — Састанак претставника свих правних факултета у земљи био је овога пута посвећен дискусији о садржини факултетског статута чије је доношење најпречи задатак факултета. Циљ дискусије је био да се постигне сагласност о битним питањима која треба да буду једнако решена у статутима свих правних факултета. Кроз реферате и дискусију расправљана су питања: режим студија, избор наставника, положај асистената, сарадња правних факултета, организација научног рада и друга. Због краткоће времена није се успело да се до краја продискутују сви изгледи ових питања. Читав рад конференције обављен је у пленарним седницама док су уобичајени састанци доједних катедара заказани за јесен ове године у разним местима, седиштима правних факултета у нашој земљи. На завршетку свога рада конференција је донела следећу резолуцију:

„(1) Целокупним својим радом конференција је утврдила да су правни факултети у Југославији у своме досадашњем раду постигли знатан успех у изграђивању правника, свесних градитеља новог социјалистичког друштва. Тим успесима несумњиво је допринела и блиска међуфакултетска сарадња, а нарочито међуфакултетске конференције и други облици те сарадње. Међутим, неопходно је потребно улагати и даље велике напоре ради постизања пуног успеха у остваривању задатака правних факултета, у ком циљу треба и даље јачати и развијати и међуфакултетску сарадњу.

„(2) Међуфакултетска конференција поздравља увођење друштвеног управљања на универзитети-

ма и факултетима и осамостављивање факултета у оквиру тога система. Она сматра да су тиме дате широке могућности за пун развој правних факултета и за остваривање њихових задатака. Конференција сматра да је главни непосредни задатак ради употпуњавања организације правних факултета у систему друштвеног управљања доношење факултетских статута и позива факултете да остварењу овог задатка посвете и даље пуну пажњу.

„(3) Конференција сматра да је главни циљ међуфакултетске сарадње у погледу доношења факултетских статута утврђивање оних прописа тих статута који морају бити истоветни за све правне факултете у Југославији, како б: се обезбедило образовање свесног социјалистичког правника.

„(4) Ради даљег развијања међуфакултетске сарадње конференција препоручује следеће облике те сарадње: пленарне међуфакултетске конференције, на којима треба да се расправљају општи и наставни проблеми од интереса за све факултете и све правне дисциплине; састанке наставника сродних група и предмета; састанке мањег броја претставника факултета; размену наставника и асистената ради наставе и другог облика рада на другим факултетима; сарадњу наставника других факултета у комисијама за докторске испите, за избор наставника и сл., а особито сарадњу наставника разних факултета на течајевима за усавршавање у институтима и на факултетским публикацијама.

„(5) Конференција одлучује да се образује Стални секретаријат за међуфакултетску сарадњу који ће се састојати од декана свих факултета и још по једног прет-

ставника кога одреди факултетска управа. Седиште секретаријата биће на факултету који треба да организује наредну међуфакултетску пленарну конференцију. Секретаријат ће се старати о извршењу закључака међуфакултетских конференција и других одлука, донетих у току међуфакултетске сарадње. Он ће прати-ти развој међуфакултетске сарадње и предузимати мере да се преко сходних облика те сарадње реше проблеми који се постављају. Он ће предузети мере за издавање међуфакултетског билтена. О свом раду секретаријат подноси извештај пленарној међуфакултетској конференцији.

„(6) Секретаријат ће у току јесе-ни 1955 године организовати са-станак по двојице представника сваког факултета које одреде факултетске управе. На том састанку ће се, на основу пројеката сваког факултета, одредити јединствени систем стицања доктората на правним факултетима у Југо-славији. Секретаријат ће такође организовати сходно решавање о-них проблема који су постављени потребом доношења факултетских статута а чије једнообразно реше-ње није могла постићи ова кон-ференција.

„(7) У погледу административног спајања економских и правних факултета конференција је једно-душно утврдила да такво спаја-ње правних и економских студија у један факултет са два, научно и педагошки, потпуно самостална одељења, не може бити трајни об-лик организације правних и е-кономских студија, као и да се до-сада још нису чули убедљиви аргументи у корист таквог спаја-ња. Конференција препоручује да се постојећи правно-економски факултети у Љубљани и Скопљу што пре организују у посебне правне и посебне економске фа-култете. Што се тиче садржајног спајања економског и правног сту-дија, конференција утврђује да би се таквим спајањем онемогућило образовање способних правних и економских стручњака, с обзиром на велику развијеност ових обла-

сти друштвених наука. Конферен-ција сматра да је правни студиј у оквиру садашњих правних фа-култета односно правних отсека углавном задовољавајући и да га не треба суштински мењати спа-јањем са економским студијама.

„(8) Конференција препоручује свим факултетима да се као оба-везни предмети предају сви пред-мети који су као такви утврђени закључцима IV међуфакултетске конференције у Сарајеву 1952 и V конференције у Скопљу 1953 годи-не. Факултети могу увести као о-бавезне и неке друге предмете, сходно својим условима.

„(9) Конференција препоручује факултетима да у погледу распо-реда предмета и испита по годи-нама, као и у погледу система и-спита, измене обавештења о одно-сним одредбама у нацртима својих статута, како би се по могућности постигло њихово што веће прибли-жавање. Конференција сматра да факултети треба да пропишу та-кав систем студија и распоред и-спита који ће условити да студен-ти буду обавезни да током целе го-дине студирања и учествују на вежбама оних предмета које ће полагати крајем дотичне године.

„(10) Конференција сматра да факултети треба да на сходан на-чин објаве студентима испитне програме и упутства о материјалу за спремање испита.

„(11) Конференција препоручу-је факултетима да на састанцима наставника појединих предмета или група предмета факултети претресу испитне програме поје-диних предмета у циљу њиховог што већег уједначања, као и да претресу битне проблеме научног рада на појединим предметима и извођења њихове наставе.

„(12) Конференција сматра да у погледу услова уписа на правне факултете факултети треба сами да одређују те услове користећи се правима која им о томе дају позивани правни прописи. Сви факултети ће захтевати да сту-денти који нису најмање две годи-не успешно учили латински језик у средњој школи, положи испит

из латинског језика пре полагања испита из римског права.

„(13) Конференција сматра да студенти права треба да задрже сва права која су везана за статус студената најдуже годину дана после апсолвирања. У току студија студент се тим правима може користити само за време трајања семестра, у који је уписан први пут. У случају болести и другим нарочито оправданим случајевима, факултетска управа може допустити да се студенти овим правима користе и ван ових рокова. Право на полагање испита на основу оверених семестара не застарева.

„(14) Конференција препоручује да се на свим факултетима допусти студентима да испит из једног предмета понављају неограничени број пута, но с тиме да ће одредити за понављање примеран минимални рок који мора протећи од појединог неположеног испита.

„(15) Конференција сматра да при преласку са једног правног факултета на други студент треба да поднесе исписницу са факултета са кога се исписује. У њој треба да буду наведени семестри које је уписао или оверио, предмети које је слушао, испити које је положио и они из којих је пао а још није положио поправни испит, дисциплинске казне и други потребни подаци. Факултет на који прелази, признаће му семестре и испите које је положио. Уколико је студент положио само један део неког предмета, на новом факултету ће полагати цео испит из тога предмета. Уколико је студент положио појединачан испит из неког предмета који је на факултету на који прелази саставни део једне испитне групе, на овом факултету ће полагати само испите из осталих предмета који чине ту групу.

„(16) Конференција препоручује да остали факултети проуче систем приликом избора наставника који уводе факултети у Загребу и Љубљани и да испитају да ли такав систем или неки други треба увести на свим факултетима.

„(17) Конференција сматра корисним да се на факултетима где зато постоје потребе и могућности, уведу звање титуларног (приватног) доцента, под условима које факултети пропишу. Ови доценти морају испуњавати исте услове као редовни доценти.

„(18) Конференција препоручује да се у оквиру могућности факултета предузму све мере за побољшање материјалног положаја асистената и да се од надлежних органа захтева да се асистентима повећају плате и убрза напредовање у служби. Сваки факултет треба да пропише план рада и усавршавања за сваког асистента, у циљу његовог оспособљавања за научни и наставни рад. Конференција сматра да факултети треба да воде систематску политику размене асистената међу факултетима и њиховог слања у иностранство ради усавршавања. Конференција поздравља увођење стипендија у Београду и Сарајеву ради стимулирања студената и дипломираних правника за научни рад и препоручује осталим факултетима да уведу сличне стипендије.

„(19) Конференција сматра да на општем курсу, где постоје услови, по одлуци факултетске управе наставник није дужан да предаје целокупан испитни програм. Уместо тога он може изоставити поједина питања ради продубљеног излагања осталих питања. Конференција препоручује да факултети, уколико је могуће, уведу паралелна предавања из појединих предмета између којих студенти могу бирати.

„(20) Конференција препоручује факултетима да у што већој мери развију разне облике предавања и рада ван опшћих курсева, а нарочито течајеве за усавршавање студената из оних дисциплина које се не предају или недовољно предају на општем курсу. течајеве за усавршавање дипломираних правника, као и неправника и др. Секретаријату се ставља у дужност могућност организовања заједничких течајева свих факултета који би се одржавали на оним факултетима, где за поједине од

тих течајева постоје најбољи у-
слови.

„(21) Конференција сматра да факултети треба да предузму све мере за даље развијање научно-истраживачког рада, а нарочито развијањем научних семинара, института и других облика. Такође је потребно проширити кадрове на факултетима научним и стручним сарадницима и другим особљем, потребним за развијање научно-истраживачког рада. Конференција утврђује да су друштвене а посебно правне науке заостављене у погледу обезбеђења одговарајућих материјалних услова за спровођење научно-истраживачког рада и препоручује факултетима да од надлежних органа захтевају да се таква средства обезбеде. Конференција препоручује да у установама за научно-истраживачки рад на факултетима сарађују и стручњаци из праксе.

„(22) Конференција препоручује факултетима да обезбеде потребна материјална средства за објављивање научних радова и уџбеника својих чланова и позива све наставно особље факултета у земљи да сарађују на постојећим публикацијама других факултета.

„(23) Конференција утврђује да су правни факултети у односу према другим факултетима заостављени при расподели девизних средстава и препоручује факултетима да настоје да добију сразмеран део тих средстава на сопствено располагање.

„(24) Конференција одлучује да се VII пленарна међуфакултетска конференција одржи у Загребу у року и с програмом који одреди Секретаријат“.

Колектив Љубљанског правно-економског факултета заслужује пуно признање за успелу организацију ове конференције.

В. С.

Одбране докторских дисертација на Правном факултету у Београду. — Миладин Милутиновић, службеник Државног секретаријата за иностране послове, одбранио је 25 јуна 1955 своју докторску дисертацију „Међународна пловилба на Дунаву и питање Ђердапа“.

Бранимир Јанковић, предавач Правног факултета у Сарајеву, одбранио је 3 јула 1955 своју докторску дисертацију „Начело једногласности у међународном праву“.

Рад Института за међународне студије. — Институт за међународне студије Правног факултета у Београду наставио је и у току протекле школске године са својим радом на извршењу задатака у области научно-педагошког усавршавања слушалаца — чланова студентске стручне групе и докторандске групе. Студентска радна група одржала је 17 састанака, на којима су читани и дискутовани радови из међународног јавног права и дипломатске историје и расправљана питања метода и технике научног рада. Извесни од тих радова били су на студентском фестивалу награђени, као, напр., радови о геноциду и о европској интеграцији.

Докторандска група је одржала 14 састанака посвећених радовима из области међународног права и дипломатске историје, као и једној конференцији са професором међународног права на Универзитету у Aix-en-Provence, Paul de la Pradelle-ом. и једном излагању асистента С. Аврамов о раду и систему наставе у Институту Лондонског универзитета. Докторанди су, осим тога, имали прилике да присуствују и низу предавања: проф. La Pradelle-а о међународном медијичком праву; др. А. Магарашевића о колективној безбедности према одредбама Пакта Друштва народа и Повеље Уједињених нација; Љубомира Радовановића о Балканској саветодавној скупштини; др. Ђуре Нинчића о Балканском савезу.

Најзад, у Институту је рађено и на редовном прикупљању и сређивању документације, нарочито документације УН, која служи за израду реферата и радова, као и на попуњавању приручне библиотеке делима из међународног права и дипломатске историје.

Предавања страних професора на Правном факултету у Београду. — Г. René Capitant, професор Правног факултета у Паризу, одржао је 20 септембра предавање „Проблем демократије у Француској“.

Г. Félix Ponteil, професор Филозофског факултета, директор Института за политичке науке и управник Европског центра виших студија Универзитета у Страсбуру, одржао је 26 септембра предавање „Дух 1848“.

Трећи конгрес Међународног удружења за политичке науке. — Међународно удружење за политичке науке, које је основано под окриљем UNESCO-а и које окупља на сарадњу велики број националних удружења као и чланова појединаца, одржало је свој трећи конгрес од 22 до 27 августа т. г. у Стокхолму. Конгресу је присуствовало преко 300 најпознатијих научника из ове широке научне области. Свечаном отварању Конгреса, обављеном 22 августа пре подне, у сали Доњег дома шведског парламента, присуствовао је и претседник шведске владе, Таге Ерландер, који је дужим и запаженим говором поздравио Конгрес.

Значај Конгреса био је првенствено у томе што је пружио прилику научницима из око 30 земаља с различитим друштвеним и политичким системом да претресу нека од најбитнијих питања из области политичких наука и да тако личним дискусијама и додиром приђу ближе правом разумевању својих ставова и основа својих политичких идеологија. Главни проблем, који је био у средишту пажње, био је проблем демократије и њених услова, а у оквиру овог проблема ужи проблем односа политичких странака и друштвених класа, односно тзв. „једнопартиске“ и „вишепартиске“ демократије. Кад се има у виду да је по први пут на овом Конгресу дошло до учешћа совјетских научника (делегацији је био на челу познати писац „Теорије државе и права“, проф. Денисов), као и да су такође први пут активно уче-

ствозали пољски и мађарски научници, онда је јасно колики је био значај Конгреса за боље међусобно разумевање разних струја у политичким наукама. Кад се уз то има у виду да је главна тема Конгреса на његов дневни ред стављена уствари на основу дискусије коју су на прошлом, II Конгресу овог Удружења, одржаном у Хагу 1952, покренули делегати Југославије, онда је још јасније колико је тема срећно изабрана како би се о овом најактуелнијем питању данашње политичке и идеолошке борбе у области политичких наука рашчистила гледишта.

Оно што нам изгледа најважније притом подвући јесте чињеница да овог пута, у пуној слободи дискусије и мишљења, јединство научника из „западних“, капиталистичких земаља није било потпуно, као што је то било у знатној мери још и на Конгресу у Хагу. Иако себе не сматрају марксистима, иако то стварно и нису, многи научници из тих земаља, па чак и главни референти о односним питањима, изнели су мишљења која се слажу са ставовима научника из Југославије, а и из Пољске и СССР-а. С друге стране, у току дискусија, они су у великом броју тачака одустали од својих раније изнетих ставова и прихватили ставове изнете од научника из ових земаља. Као да је „женевски дух“ стигао и овде и као да се међународна сарадња, заснована на бољем разумевању, очитовала и овде. То је чињеница коју свакако треба поздравити. Она показује да је у равноправној, слободној дискусији, која има за циљ откривање истине а не пораз идеолошког противника, могуће доћи до разумевања супротних ставова и, чак, до слагања у многим питањима за која се пре такве дискусије не би могло мислити да је слагање могуће. Нема сумње, с друге стране, да овакво боље разумевање на научно-идеолошком плану може имати и повољан утицај на политичке односе међу земљама. Није пуки случај што је одмах по завршетку Конгреса, у околини Стокхолма,

и с многим учесницима самог Конгреса, одржан састанак, који је организовао UNESCO, а на коме се расправљало о томе како друштвене науке могу допринети мирољубивој коегзистенцији. Стокхолмски конгрес је управо леп пример овакве коегзистенције научника који је допринос и политичкој коегзистенцији.

Научни ниво Конгреса, као што се већ може видети из досад изложеног, углавном је сачуван, што, наравно, не значи да није било и у извесној мери непријатних отступања, па и инцидентна, остатака „старог стила“ и нетрпељивости. Конгресу је било поднето око 60 писмених реферата, од којих су неки праве продубљене студије односних питања.

На дневном реду Конгреса било је више питања. То су:

1. Управљање великим градовима, с референтом В. А. Ролсоном (Енглеска),

2. Политичке странке, с генералним референтом Ц. Полоком (САД). У оквиру овог питања расправљала су се три засебна питања, с посебним референтом за свако питање, и то:

а) Улога политичких странка у демократији, референт Ц. В. Макферсон (Канада),

б) Улога „сојдажа“ јавног мњења у изучавању политичких странака, референт Ц. Полок.

в) Однос између друштвених класа и политичких странака, референт М. Ливерже (Француска);

3. Политички видови привредног развоја, с референтом М. Х. Ј. ван Муком (Холандија), кога је због спречености да присуствује Конгресу заменио Ф. Вито (Италија);

4. Велике и мале државе у међународној организацији, с референтом М. Серенсоном (Данска);

5. Политички услови демократије, с референтом Ј. Барентсом (Холандија).

О овим темама се на Конгресу дискутовало. Међутим, биле су још две теме о којима није било дискусије већ су само поднети реферати. То су биле: 1) Излагање резултата састанка о бирократији

који је организовало Међународно удружење за политичке науке (референт С. В. Когекар, Индија) и 2) Излагање резултата састанка исте врсте о упоредним политичким установама (референт Г. Хекшер, Шведска).

Делегацију Југословенског удружења за политичке науке чинили су: др. Јован Ђорђевић, проф. Правног факултета из Београда, претседник Удружења, др. Леон Гершковић, хон. в. проф. Правног факултета у Београду и др. Радомир Лукић, в. проф. Правног факултета у Београду, чланови управе, и др. Макс Шнудерл, проф. Правног факултета у Љубљани, потпретседник Удружења. Др. Ђорђевић је поднео реферат о политичким странкама и друштвеним класама у Југославији, др. Шнудерл — о социјалистичкој демократији и систему политичких странака, а др. Гершковић — о систему управљања у Београду.

У пленуму Конгреса се расправљало о управљању великим градовима, о политичким странкама (од наших делегата у дискусији је учествовао др. Ђорђевић), о политичким видовима привредног развоја и о улози великих и малих држава. О овим питањима, као и о политичким условима демократије, расправљало се потом подробно у посебним комисијама Конгреса. Једном од састанака комисије која је проучавала политичке услове демократије председавао је др. Ђорђевић. Овде је расправљано било много живље и присније, те су се многа питања могла истерати на чистину. У раду комисије о управљању великим градовима узео је учешћа и говорио у дискусији др. Гершковић; у раду комисије о политичким странкама суделовали су и у дискусији учествовали сви чланови наше делегације; у раду комисије о улози великих и малих држава учествовао је и говорио у дискусији др. Лукић; у раду комисије о политичким условима демократије учествовали су и узели учешћа у дискусији др. Ђорђевић, др. Гершковић и др. Лукић; у раду ко-

мисије о политичким видовима привредног развитка учествовао је др. Лукић.

У расправљању о управљању великим градовима главни проблем је био како обезбедити демократију кад велики град има тако много становништва и кад је овоме тешко да уђе у многобројне техничке проблеме које власт у граду треба да решава. И наш делегат, на основу нашег искуства, а и неки други делегати, препоручили су поделу великих градова на мање самоуправне јединице, као и организовање „зборова бирача“ по овим јединицама.

Што се тиче питања политичких странака, у посебним комисијама су расправљана сва три посебна питања из ове области. Но, највише је дискусије изазвало питање улоге политичких странака у демократији и односа између политичких странака и друштвених класа. Референт Макферсон је у погледу првог питања изнео гледиште да је улога политичких странака у буржоаској држави да преко вишестраначког политичког система ублаже класну борбу и обезбеде владајући положај буржоазије, макар да се ова борба не види увек јасно и макар да политичке странке често у првом реду и јавно воде борбу националну, верску или другу. Ова теза је изазвала низ приговора, али у основи није могла бити доколебана.

У погледу односа између политичких странака и друштвених класа, референт Диверже је истакао да је та веза тесна и да се види како по класној припадности чланова и присталица странака тако и по пропаганди коју странке врше у корист једне или друге класе. Али ипак, с обзиром да једна политичка странка по правилу увек има припаднике из више класа као и да припадници једне класе припадају разним странкама, а и с обзиром на то да је врло тешко тачно одредити појам друштвене класе, веза између политичких странака и друштвених класа није увек и свуда потпуно видљива, а ни увек одлучујућа. Ово гледиште је у дискусији било

критиковано с две стране. Југословенски и пољски учесници су доказивали да отступања која наводи Диверже не поричу главну тезу, и да се могу објаснити заостајањем свести за објективним развојем друштва. С друге стране, истицали су они, да ли једна политичка странка претставља оруђе једне друштвене класе, не може се ценити у првом реду по класној припадности њених чланова и присталица већ по њеној стварној политици — по томе чије интересе она штити. У свом закључку референт је усвојио ово гледиште и тиме прецизирао свој став. С друге стране, многи учесници су критиковали сувише тесно повезивање политичких странака и друштвених класа које је референт извршио: овде се ишло од оперисања статистичким подацима у разним земљама до тврдње да су друштвене класе „мит“ и да се све појаве у политичком свету могу објаснити — психоанализом (што је код највеће већине учесника изазивало разумљив смех!). Референт је у закључку прихватио утицај свих других фактора, па и психичких, али је остао при тврдњи да се тесна веза странака и класа не може порећи.

У расправи о улози великих и малих држава у међународној организацији дошло је до прилично оштрог супротстављања двеју основних теза. По једној, коју су заступали углавном Американци и Енглези, националне државе и сувереност су одговарале XIX веку, а данас претстављају анахронизам — треба остварити универзалну државу, односно ујединити свет без обзира на државе и њихову сувереност, ма и у облику неке конфедерације (или, још боље, федерације). По другој, коју су заступали претставници Југославије, Пољске, Египта и других мањих земаља, па донекле и Француске, залуд је порицати чињенично стање, тј. тежњу малих народа да имају суверене државе — превиђати ову чињеницу, значило би изазивати нове борбе и сукобе, што би у крајњој линији ишло на уштрб остварења основног циља.

Уз ово, наш делегат је подвукао да нико данас не заступа апсолутну сувереност, али да се у свакој међународној организацији мора поштовати један минимум суверености који се састоји у томе да свака држава може слободно прихватити чланство у таквој организацији и иступити из ње ако јој се чини да њен рад штети њеним интересима. У свом закључку референт је усвојио овај минимални захтев добровољног учешћа у међународним организацијама као неопходан услов њиховог здравог функционисања.

У комисији која се бавила политичким условима демократије цела дискусија се водила око једнопартиског, односно вишепартиског система. У једном тренутку проф. Бридел је поставио непосредно питање претставницима СССР-а и источноевропских земаља, као и Југославије, који су то научни разлози којима правдају једностраначки систем, што је изазвало прилично узбуђење с обзиром на неубичајен начин оваквог непосредног обраћања. Други узбудљив тренутак био је кад је референт Барентс укључио и Југославију у земље које, због једностраначког система, нису демократске. Ипак, већина учесника је стала на становиште да вишепартиски систем није неопходан услов за демократију ако постоје други услови и други механизми, па је и сам референт одустао од свог става у погледу Југославије.

У питању политичких видова економског развоја расправљало се углавном о неразвијеним земљама које морају брзо да надокнаде оно што су пропустиле у привреди, и где, нарочито ако се употребљава значна инострана помоћ и страни стручњаци, врло брзо долази до изразитог несклада између развијене привреде и заосталих политичких и културних услова. У вези с тим истицан је и проблем бирократије.

У целини узето, Конгрес је несумњиво успео, пре свега као прилика за боље разумевање разних гледишта.

Р. Л.

Међународни састанак за радничко образовање у Страсбуру. — У времену између 29 јуна и 2 јула ове године одржан је у Страсбуру Међународни састанак на коме се расправљало о радничком образовању. На томе састанку поднето је неколико исцрпних и добро образложених реферата у којима су обрађена и расветљена разна питања која се односе на овај значајни друштвени проблем.

У тим рефератима обрађена су следећа питања: 1) Место радничког образовања у систему општег народног образовања; 2) Садржина радничког образовања; 3) Облици радничког образовања; 4) Техника радничког образовања; 5) Психолошка реакција радника у односу на радничко образовање; 6) Држава, синдикати и радничко удружења за радничко образовање; 7) Однос синдиката и удружења за радничко образовање; 8) Место радничког образовања у активности радничког покрета; 9) Радничко образовање у неразвијеним земљама; 10) Облици државне новчане помоћи.

Из наведених наслова може да се види да је постављени проблем обрађен у целини, да су ту заиста обухваћена сва основна питања која се односе на радничко образовање. Обрађујући поједина питања, референти су обратили нарочиту пажњу на праксу која се примењује у разним државама и на недостатке који се ту запајају у овом питању. Тако су њихови реферати добили у својој вредности и значају и пружили живу и прегледну слику о проблему радничког образовања.

О сваком реферату водила се исцрпна дискусија било у пленуму било у секцијама, а у закључку дискусије, дате су сугестије како би требало изводити, организовати и обезбедити радничко образовање, с обзиром на политичко и друштвено уређење појединих земаља.

М. Беговић

О специјализацији правника у Великој Британији. — Универзитет у Великој Британији, слично као и у многим другим земљама,

настали су у оквиру и под руководством верских заједница. Али они су имали и својих специфичности, које су добрим делом задржали до данашњег дана, а по којима се знатно разликују од истих установа у Европи.

Организација правних факултета у Великој Британији била је истоветна са организацијом манастира. Студенти су били подвргнути строгој дисциплини и везани за одређени колеџ. У ствари приступ на факултет био је омогућен само члановима колеџа. Сваки студент налазио се под надзором једног наставника (Master of Arts), који га је заступао пред академским властима, одговарао за његово понашање и напредак.

Крајем 19 века под утицајем великог економског напретка земље, извршене су крупне реформе високих школа. Тенденција је била да се унапреди изучавање природних наука, да се укину сва верска ограничења у вези права и обавеза професора, и универзитетима да светозни карактер. Те промене постепено су увођене на поједине факултете, односно колеџе путем статута, а општа реформа извршена је Владиним актом од 1871 године када је, после оштрих дискусија и сукоба у Парламенту, коначно настава на универзитетима одвојена од чланства у колеџу, односно чланство није било услов за студирање. Али и поред тих суштинских промена, традиција је и овде, бар формално, одржана. И данас у Великој Британији више факултета обједињено је једним колеџом, иако данашња организација нема никакве везе са некадашњом организацијом колеџа. У састав, на пример, Лондонског универзитета улази 16 колеџа, односно високих школа. Врховно руководеће тело Универзитета је Сенат, састављен од канцелара (chancellor) и 54 члана од којих 4 поставља краљ, 13 Универзитет путем позива (из редова доктора наука или истакнутих јавних радника), 15 поједини факултети а остатак јавна тела или институције. Избор и постављења професора пада у над-

лежност појединих факултета, односно колеџа.

Истовремено са тим организационим променама дошло је до промена и у систему наставе. Поред редовних предавања отворени су посебни курсеви за специјализацију, односно стицање академских титула. У оквиру Оксфордског колеџа отворена је посебна школа за усавршавање правника — „Final Honour School“. Научни степен доктора права додељује се оним кандидатима који, након успешно завршене школе и положеног испита, одбране дисертацију која је морала бити самосталан научни рад.

Током времена систем усавршавања правника знатно је проширен и он се данас развија у три правца, односно путем трију курсева, од којих сваки доноси кандидату одређену академску титулу.

Први курс по завршеним студијама траје два семестра и пружа могућност стицања титуле „бachelor права“ (Bachelor of Laws — L. L. B.). После сваког семестра кандидат полаже испит, а само у изузетним случајевима може се дозволити полагање оба испита након другог семестра. Први испит обухвата 4 предмета: 1) кривично право или индиско кривично право; 2) право накнаде штете; 3) кредитно и заложно право и 4) један од следећих предмета: а) енглеско земљишно право (Land Law), б) право доказа, в) енглеско административно право, г) мухамеданско право, д) хиндуско право. Други испит обухвата 4 предмета: 1) јуриспруденција и теорија права, 2) три од ниже наведених предмета, према избору кандидата: а) међународно јавно право, б) сукоб закона, в) римско право, г) историја права, д) енглеско земљишно право, уколико није узето у првом делу, ђ) наследно право, е) право доказа, уколико није узето у првом делу, ж) енглеско административно право, з) трговачко право, и) индустријско право, ј) мухамеданско право, к) хиндуско право, и л) право и интерни односи (Domestic Relations).

Циљ овог курса је да употпуни знање кандидата и припреми га за темељно проучавање одређене правне гране.

Други курс пружа могућност стицања титуле „Master of Laws” (L. L. M.) и траје дуне две календарске године. Приступ на овај курс дозвољен је дипломираним правницима који заврше успешно претходан курс, или у изузетним случајевима, оним кандидатима који су се истакли било у практичном или теориском раду. Но о сваком таквом случају одлучује посебно Савет факултета. После сваке године кандидат полаже испит из четири сродна предмета, од доле наведених 14, дакле обавезан је на полагање укупно 8 предмета. У изузетним случајевима кандидат може полагати после сваке године испит само из два предмета, но у том случају дужан је да изради дисертацију. Следећи предмети улазе у састав овог курса: 1) јуриспруденција и теорија права; 2) право јавних друштава; 3) уставно право Канаде, Аустралије и Индије (или Пакистана); 4) међународно економско право; 5) право међународних институција; 6) правна историја; 7) трговачко право; 8) упоредно уговорно право енглеско и римско; 9) сукоб закона; 10) мухамеданско право; 11) хиндуско право; 12) право земљопоседника и закупаца или право планирања (Planning Law); административно право и право локалног управљања и 14) криминологија.

Упоређо са овим курсем постоји такозвана „Academic Postgraduate Diploma in Law”. Док је претходни курс намењен оним кандидатима који се спремају за стицање научног степена, докле је овај намењен првенствено људима из праксе, мада и са овим курсем могуће је касније приступити изради докторске дисертације. Курс траје пуну календарску годину и кандидат је дужан да положи испит из четири сродна предмета, зависно од гране, коју жели усавршити а сем тога да изради дисертацију која мора бити самосталан рад и пружити доказе

за о способности кандидата да критички приступи тежем проблему.

Тек после завршетка од ова два последња курса, кандидат, пошто је пружио доказе о својој правничкој култури, може приступити изради докторске дисертације у циљу стицања научног степена доктора права (Ph. D. Degree in Laws), која мора бити самосталан научни рад. Истраживачки рад таквог кандидата непосредно и стално контролише један члан наставног колегијума, који одређује програм рада кандидата, а може га обавезати и на похађање одређених предавања. Рок за израду дисертације зависи од избора теме. У изузетним случајевима, уколико је кандидат на било који други начин пружио доказе о својој стручној спреми, Факултетски савет може одобрити израду дисертације и без претходног завршетка којег курса.

Две ствари су нарочито карактеристичне за ове курсеве. То је организација наставе и систем испита.

Ванредно студирање на било којем курсу апсолутно је немогуће. Сваки кандидат обавезан је на похађање предавања и семинара о чему се води најстрожија контрола. У случају неоправданог изостанка са неколико узаслних предавања, наставник може кандидата удаљити са курса или га не пустити на испит. На прва три курса просечно дневно има 5 часова, било предавања или семинара. Кандидати су подељени у групе од 6—8, а на челу групе је један наставник. На семинарима редовно се проверава знање сваког појединог кандидата и дају се упутства за истраживачки рад.

Подела предмета сасвим је другачија него код нас. Предмети су углавном изашли из оног старог класичног облика и формирану су зависно од потреба земље. Предавања немају карактер систематског учбеничког излагања, већ су концентрисана око неколико најспорнијих и најактуелнијих проблема, а у погледу осталих пи-

тања указује се само на потребну литературу.

Испити су тајни и по правилу писмени. Одбрана дисертације је такође тајна. Наставници прате и контролишу рад кандидата током целе године и отуда испит треба да пружи доказа о могућности кандидата да се брзо снађе у неком тежем проблему. Испит за сваки предмет траје три сата. Но у изузетним случајевима наставник може кандидата испитати и усмено.

Као што се из горњег излагања може видети систем специјализације у Великој Британији је веома компликован и скопчан са огромним материјалним издацима. Али има и низ ствари које би се корисно могле применити и у нашој средини.

Смиља Аврамов

Кодификација грчког права. — Ове године приступљено је кодификацији грчког права. Организовање припремног рада на коди-

фикацији поверено је П. Г. Валиндасу, професору Правног факултета у Солуну и директору грчког Института за међународно и упоредно право.

Припремне радове на кодификацији врше два виша службеника у сваком министарству, који посебно за свако одељење министарства прикупљају све законске прописе из његове надлежности. По извршеном прикупљању и класификовању ових прописа, службеници који су обавили овај посао, својим примедбама указују на празнине у законима и стављају предлоге за допуну законских текстова. Овако сакупљен материјал из свих министарстава још једном се проверава и потом штампа како би заинтересовани могли ставити примедбе и предлоге.

Мисли се да ће бити објављено око 450 група прописа, а да ће после измена и допуна и извршене кодификације, мноштво растурених прописа који се данас тешко налазе бити сажето у свега око 45 закона.

ПРИМЉЕНЕ КЊИГЕ

- Годишњак Правног факултета у Сарајеву (Књига II). Сарајево, издање Правног факултета, 1954, 379 стр.
- Годишњак на Правно-економскиот факултет во Скопје (1954). Скопје, издање факултета, 1955, 543 стр.
- Арпад Лебл: Прилог историји аграрног питања у Војводини 1848 до 1849. (Св. 1 „Прилога за политичку, културу и привредну историју Војводине.“) Нови Сад, издање Државне архиве АПВ, 1954, 71 стр.
- Дака Поповић: Панчево у српском покрету 1848—1849. (Св. 2 „Прилога за политичку, културну и привредну историју Војводине.“) Нови Сад, издање Државне архиве АПВ, 1954, 66 стр.
- Др. Никола Милутиновић: Из поверљивих извештаја новосадског великог жупана Андреје Флата. (Св. 3 Прилога за политичку, културну и привредну историју Војводине.“) Нови Сад, издање Државне архиве АПВ, 1954, 39 стр.
- Zbornik radova Instituta za međunarodnu politiku i privредu (sekcija za međunarodno pravo) (Knjiga I). Beograd, izdanje Instituta, 1954, 233 str.
- Jugoslavija i Ujedinjene nacije. Beograd, izdanje Jugoslovenske nacionalne grupe za izradu monografije o stavu Jugoslavije prema Ujedinjenim nacijama, 1955, 223 str.
- Dr. Đuro Račić: Nauka o novcu. Zagreb, „Školska knjiga“, 1955, 366 str.